

اقتصاد اسلامی (مجموعه مقالات)

جلد دوم

به قلم:

آیت... قربانعلی درویش آبادی

زمستان ۱۳۹۴

سرشناسه	: دری نجف آبادی، قربانعلی، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: اقتصاد اسلامی (مجموعه مقالات) // به قلم آیت... قربانعلی دری نجف آبادی؛ ویراستار علمی علی لعل‌پار.
مشخصات نشر	: اراک؛ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۵۲۸ ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی اراک؛ ۲۸۳.
شابک	: ۹-۳۸۴۲-۱۰-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه .
موضوع	: اسلام و اقتصاد
موضوع	: سرمایه‌گذاری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
شناسه افزوده	: لعل‌پار، علی، ۱۳۵۵ - ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی. واحد اراک
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴۲/۲۳۰.P.D ۱۷الف/د۴
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ ۴۸۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۰۱

اقتصاد اسلامی (مجموعه مقالات)

به قلم آیت... علی دری نجف آبادی

ویراستار علمی: علی لعل‌پار

طراح جلد: آرش سبانی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

صفحه آرایشی: دفتر فنی سپیدار (۹۱۸۰۴۹۵۶۴۷) - اراک

نوبت و سال چاپ: اول/۱۳۹۴

شمارهٔگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۳۸۴۲-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

نشانی: اراک - میدان امام خمینی (ره) - شهرک دانشگاه آزاد اسلامی اراک

دفتر انتشارات علمی - تلفکس: ۳۴۱۳۰۵۷۸

مقدمه

اقتصاد اسلامی عبارتست از مجموعه قواعد کلی ارائه شده در اسلام در زمینه روش تنظیم حیات اقتصادی و حل مشکلات اقتصادی، در راستای تأمین عدالت اجتماعی.

اقتصاد اسلامی بر خلاف اقتصاد غربی، بر قناعت و پرهیز از مصرف‌گرایی تأکید دارد. اقتصاد غربی نیازهای انسان را نامحدود می‌داند؛ در حالی که در اسلام منابع و امکانات نامحدود معنی شده‌اند.

اصول روش اسلام در زمینه ثروت، در درجه اول، صیانت از عدالت اجتماعی، حفظ حقوق مردم، تقسیم مالکیت به سه بخش (ملی، خصوصی و دولتی) است. در این راستا، به تحریم راه‌های مشروع مانند ربا می‌پردازد و حل مشکلات اقتصادی را در چارچوب قوانینی مانند استفاده از عقود اسلامی می‌داند. برخی از این قوانین در ابواب مضاربه، مزارعه، مساقات، بیع باجاره، حواله و امثال آن بیان گردیده است. نظریه‌های اقتصاد اسلامی با لحاظ نمودن نیازهای مادی و معنوی انسان، اجرای احکام الهی و حفظ ارزشهای اخلاقی و انسانی، افزایش رفاه و پیشرفت سیاسی و اقتصادی همگام با عدالت و رفع فقر فرمول‌بندی می‌شود به طوری که در آن دولت، بازار و مردم دارای حقوق و تکالیف مشخصی می‌باشند. واژه یا ترکیب «اقتصاد اسلامی» یک لفظ مشترک است که دارای ابعاد مختلفی است که سعی شد در جلد اول در قالب ۲۷ درس تحت عنوان درس‌هایی

از اقتصاد اسلامی ارائه شود. در جلد دوم مجموعه مقالات اقتصاد اسلامی که ما حاصل تلاش دو دهه تحقیق می‌باشد در قالب سیزده مقاله ارائه گردیده است در این مجموعه مقالات، به منظور استخراج نظرات فقهی در تبیین و فرمول‌بندی نظریات اقتصاد اسلامی علاوه بر بهره‌مندی از منابع ارزشمند اسلامی از جمله قرآن کریم، نهج البلاغه، نهج الفصاحه و کتب روایی و... به دیدگاه‌های اندیشمندان بزرگ اسلامی بویژه امام خمینی (ره)، شهید سیدمحمد باقر صدر، استاد شهید مرتضی مطهری و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای عنایت شده است و همواره سعی بر این بوده تا مکتب اقتصاد اسلامی با کاربردها و ویژگی‌های آن ارائه شود.

در این مجموعه مقالات هر چند به حوزه‌های اقتصاد، تولید، مالیه، دین و اخلاق و فرهنگ توجه شایانی شده است، لیکن نگرش کلان این مجموعه بر نگرش اقتصادی است. یعنی در صحنه تبیین‌های نظری، صرفاً مباحث اقتصادی از دیدگاه اسلام مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است.

بر این اساس در تمامی مقالات سعی بر این می‌شود که اثبات کند قرائتی به نام اقتصاد اسلامی در کنار سایر قرائت‌های اقتصاد (نظریه‌های اقتصادی مطرح) وجود دارد، لذا در این مجموعه سعی شده است الگویی از اقتصاد اسلامی با لحاظ مسائل ارزشی، هنجاری و اخلاقی را ارائه نماید و نشان دهد که اسلام مکتبی پویا، پیشرو، انسان‌گرا، عدالتخواه و در تمامی زمینه‌ها و عرصه‌ها پاسخ‌گوی نیازهای جامعه بشری می‌باشد.

بمنه و کرمه

قربانعلی دری نجف‌آبادی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	ماليه عمومي در اسلام.....
۵.....	پيشگفتار.....
۱۶.....	بخش اول: سير تطور ماليه عمومي در تاريخ اسلام.....
۱۸.....	امام مسئول تصدي اموال عمومي.....
۲۲.....	نقش زمان و مكان در تشريع و عدم تشريع ماليه و اموال عمومي.....
۳۸.....	بخش دوم: تبين دیدگاه امام خميني (ره) نسبت به دخالت عنصر زمان و مكان در اجتهاد.....
۴۵.....	بخش سوم: ماليه عمومي در نظام اسلامي.....
بخش چهارم: پاره‌اي از مسائل مبتي بر دخالت در زمان و مكان در اجتهاد و اختيارات اسلامي.....	۵۱.....
بخش پنجم: تحولات نظام مالي و مالياتي و اختيارات حكومت اسلامي.....	۶۴.....
بخش ششم: خلاصه و نتيجه بحث.....	۷۵.....
تحولات مالي و ساختاري در سيستمهاي اقتصاد جهاني و ماليه عمومي.....	۷۸.....
مسئوليت دولتهاي اسلامي در آينده.....	۸۰.....
پي‌نوشت‌ها و منابع.....	۸۳.....
نگاهي به پول و بانك از دیدگاه اسلام.....	۹۷.....
بخش اول: پيش گفتار.....	۹۸.....

- ۱-۱- ضرورت بحث درباره پول ۱۰۴
- ۱-۲- اهمیت پول و نقش تأثیر آن در حیات، عزت و ذلت ملتها ۱۰۵
- ۲- ماهیت و ارزش پول ۱۱۰
- ۲-۱- ماهیت پول ۱۱۰
- ۲-۲- ملاک و مبنای ارزش پول ۱۱۴
- ۲-۲-۱- تعریف و مبنای ارزش ۱۱۴
- ۲-۲-۲- ریشه مالیت و مالکیت ۱۲۱
- ۲-۲-۳- فایده اندیدگاه اسلام ۱۲۵
- ۲-۲-۴- نتیجه گیری ۱۲۷
- ۲-۳- پشتوانه اسکناس پول ۱۳۰
- ۲-۴- ارزش داخلی و ارزش خارجی پول و ارزش مبادله ۱۳۲
- ۲-۴-۱- ارزش داخلی پول ۱۳۲
- ۲-۴-۲- ارزش خارجی پول ۱۳۴
- بخش دوم: مبنای ارزش پول از دیدگاه اسلام ۱۳۵
- حکمت تحریم ربا در قرآن ۱۴۰
- تأییدات و شواهد دیگر ۱۴۳
- سئوال ۱۴۵
- روشهای گوناگون در کاهش قدرت پول ملی ۱۴۸
- خرید و فروش پول ۱۵۱
- مسأله دیگر ۱۵۳
- بحث در پولهای فلزی ۱۵۴
- نوسانات پولی و اختیار حکومتها (تورمهای پولی و تغییر پایه پولی) ۱۶۱
- اختیار حکومت اسلامی در این خصوص ۱۶۹
- بخش سوم ۱۶۹

۱۶۹ ضرورت استقلال پولی و بانکی کشورهای اسلامی
۱۷۰ ضرورت استقلال پولی کشورهای اسلامی
۱۷۵ حجم عظیم معاملات ارزی و بازرگانی جهانی
۱۷۶ موفقیت دنیای اسلام
۱۸۰ نتیجه
۱۸۷ پی‌نوشت‌ها و منابع
۱۹۳ توسعه، فرهنگ و دیدگاه‌های امام خمینی (س)
۱۹۵ اهمیت و ضرورت توسعه
۱۹۹ روش تحقیق و بررسی
۲۰۲ تاریخچه بحث توسعه
۲۰۷ تعریف توسعه از دیدگاه‌های گوناگون
۲۰۹ مفاهیم مورد توجه در توسعه
۲۱۱ قطع وابستگی
۲۱۲ رشد و توسعه درون‌گرا، خوداتکا
۲۱۶ اهمیت منابع انسانی در توسعه
۲۱۹ فرهنگ؛ محور توسعه
۲۲۱ تعریف توسعه فرهنگی
۲۲۲ توسعه فرهنگی، فرهنگ توسعه
۲۲۳ هدف از توسعه فرهنگی
۲۲۸ ابعاد توسعه فرهنگی
۲۲۹ تعلیم و تربیت نیروی انسانی
۲۳۱ مروری بر سخنان امام راجل قدس سره
۲۳۸ مشارکت مردم (عزم ملی و بسیج امکانات)
۲۴۶ جایگاه دین در توسعه

۲۴۸ امام و توسعه فرهنگ دینی
۲۴۹ امام و توسعه فرهنگ دینی
۲۵۳ جمع‌بندی، پیشنهادها و تذکرات
۲۶۱ پی‌نوشتها و منابع
۲۶۳ الزامات الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در پرتو قواعد فقهی اقتصادی
۲۶۵ چکیده
۲۶۷ مقدمه
۲۶۸ مفهوم توسعه
۲۶۹ انواع قواعد فقهی
۲۷۰ قواعد فقهی عام
۲۷۰ قواعد فقهی خاص
۲۷۰ نقش قواعد فقهی در اقتصاد
۲۷۱ قواعد فقهی مؤثر در ساخت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۲۷۱ قاعده ولایت
۲۷۲ مدارک و مستندات قاعده
۲۷۴ روایت حدیثه در باب احتکار
۲۷۴ دلیل عقل و بنای عقلا
۲۷۶ آیه ولایت
۲۷۶ ولایت به معنای تصدی امور جامعه
۲۷۸ قاعده عدالت
۲۷۸ معنای عدالت
۲۷۹ تقسیمات عدل
۲۸۱ عدالت اقتصادی
۲۸۲ الف) دیدگاه غیر فقهی

۲۸۲	ب) دیدگاه فقهی عدالت عرفی
۲۸۳	ج) دیدگاه فقهی عدالت واقعی
۲۸۴	قاعده لا حرج (قاعده نفی عسر و حرج)
۲۸۵	مدارک قاعده
۲۸۵	قرآن
۲۸۶	سنت
۲۸۸	عقل
۲۸۹	قاعده لا ضرر
۲۹۰	مدارک قاعده
۲۹۰	قرآن
۲۹۰	سنت
۲۹۲	عدم النفع در کنوانسیون بیع بین المللی (الامم موب ۱۹۸۰)
۲۹۵	مقایسه حقوق ایران و کنوانسیون
۲۹۶	قاعده نفی سیل
۲۹۶	مدارک قاعده
۲۹۶	قرآن
۲۹۷	اجماع
۳۰۰	قاعده اتلاف و تسیب
۳۰۱	مدارک قاعده
۳۰۲	سنت
۳۰۳	قاعده تسلط
۳۰۳	مدارک قاعده
۳۰۴	قرآن
۳۰۷	سنت

۳۰۹	قاعده سوق
۳۰۹	مدارک قاعده
۳۱۱	اجماع
۳۱۴	قاعده غرور
۳۱۴	مدارک قاعده
۳۱۵	سنت
۳۱۵	عقل
۳۱۵	اجماع
۳۱۸	قاعده استصحاب
۳۱۹	مدارک قاعده
۳۲۰	قاعده المومنون عند شروطهم
۳۲۰	ویژگی های صحت شرط
۳۲۰	مدارک قاعده
۳۲۳	قاعده احترام
۳۲۳	مدارک قاعده
۳۲۳	عقل
۳۲۴	سنت
۳۲۴	قاعده میسور
۳۲۷	قاعده ملازمه اذن در شیء با اذن در لوازم آن
۳۲۷	مدارک قاعده
۳۲۸	نتیجه گیری
۳۳۳	منابع
۳۳۷	تولید در اسلام
۳۴۲	وظیفه حکومت اسلامی در امر تولید

۳۴۳	هدف از تولید در اسلام؟
۳۴۳	اهمیت تولید در اسلام.
۳۴۷	تولید
۳۵۱	انگیزه و هدف از تولید و اهمیت آن
۳۶۹	اهمیت تولید
۳۸۲	مبحث مربوط به امامت
۴۰۸	منابع و مأخذ
۴۱۳	نماز جمعه یادگار گرانسنگ امام راحل «ره»
۴۱۵	رسالت امامان جمعه
۴۱۶	روز جمعه سید الأيام است
۴۱۹	تبیین شعارها و سیاستهای رهبری و نظام اسلامی
۴۱۹	ترویج اقتصاد پویا، مردمی، عزت آفرین
۴۲۱	مبارزه آگاهانه با تحریم‌های ظالمانه
۴۲۵	ضرورت فرهنگ‌سازی
۴۲۶	ارائه الگوی جدیدی از سبک زندگی اسلامی
۴۲۸	قدرشناسی از فرصت‌ها
۴۲۹	احیای فرهنگ کار و مجاهدت
۴۳۱	تبیین نقشه‌های شیاطین و دشمنان
۴۳۲	محیط زیست، آب و انرژی
۴۳۳	تدبیر خردمندانه
۴۳۴	«صداقت و امانت در کارها»
۴۳۷	نگاهی به سبک زندگی از دیدگاه اسلام
۴۵۳	ویژگیها، ضرورت‌ها و پیش‌نیازهای اقتصاد مقاومتی
۴۵۹	۱- فرهنگ‌سازی

- ۲- ایجاد عزم و اراده در تمامی اقشار جامعه..... ۴۶۰
- ۳- اصلاح بینش‌ها و نگرش‌ها..... ۴۶۱
- ۴- اصلاح نظام آموزشی..... ۴۶۲
- ۵- اصلاح ساختارهای اداری و بانکی..... ۴۶۴
- ۶- نظام تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی..... ۴۶۵
- ۷- تأکید بر ارتقای مهارت و گسترش آن در سطح قاعده..... ۴۶۸
- ۸- بومی و مردمی کردن اقتصاد..... ۴۷۰
- ۹- پیوند رابطه مسائل اقتصادی با مسائل اعتقادی و اخلاقی..... ۴۷۳
- ۱۰- راهبردهای حکمت‌آمیز در اقتصاد ایران..... ۴۷۵
- تبیین سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و اقتصاد مقاومتی..... ۴۷۹
- اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۲..... ۴۸۳
- پیشنهادات..... ۴۸۶
- تأکید بر چند اصل مهم..... ۴۸۹
- فرهنگ پویا مقدمه‌ی توسعه و پیشرفت..... ۴۹۳
- چکیده..... ۴۹۵
- پیشنهادات..... ۵۰۸
- منابع..... ۵۱۷
- دائرة المعارف اقتصادی..... ۵۱۹
- بهترین عبادت کار و تولید..... ۵۳۱
- موضوعات مهم و تأثیرگذار در سرنوشت ملت..... ۵۳۳